ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI ANYKŠČIUOSE, SINAGOGOS G. 1 IR ŠALTUPIO G. 4

Dalius RIBOKAS

2003 m. UKM vykdė žvalgomuosius tyrimus Anykščių senamiestyje, perkeliamo dujotiekio trasos vietoje. 14,5 m ilgio atkarpoje nuo tranšėjos pradžios, ties Sinagogos g. 1, viršuje buvo 0,1 m storio akmenų grindinys, po juo – 0,1 m storio supilto gelsvo smėlio sluoksnis. 0,2 m gylyje prasidėjo kultūrinis sluoksnis – juoda žemė su gyvulių kaulais ir šukėmis. Tranšėjos dugne, 1 m gylyje, kultūrinis sluoksnis nesibaigė. Buvo nukasta jo viršutinė, 0,8 m storio, dalis. Toliau, 14 m ilgio atkarpoje, viršuje buvo 0,1 m storio velėna, po ja – 0,1 m storio supilto gelsvo smėlio sluoksnis. 0,2 m gylyje pasiektas kultūrinis sluoksnis. Tranšėjos dugne, 1 m gylyje, jis nesibaigė. Nukasta viršutinė 0,8 m storio jo dalis. Šalia **Sinagogos g. 1** rastos 167 žiestų puodų šukės, 6 lipdytų koklių šukės ir stiklinio indo šukė.

11,5 ilgio atkarpoje ties **Šaltupio g. 4** viršuje buvo 0,05 m storio velėna. Po ja buvo 0,2 m storio užpylimas – juoda žemė su moliu ir statybų šiukšlėmis. Radinių šiame sluoksnyje nebuvo. 0,25 m gylyje prasidėjo supilto gelsvo smėlio sluoksnis. Jo storis buvo 0,1 m. 0,35 m gylyje pasiektas kultūrinis sluoksnis. Tranšėjos dugne, 1 m gylyje, jis nesibaigė. Buvo nukasta jo viršutinė 0,65 m storio dalis. Šaltupio g. 4 rasta 60 žiestų puodų šukių, lipdyto koklio šukė ir 2 stiklinių indų šukės.

Iš viso buvo ištirtas 42 m^2 plotas su kultūriniu sluoksniu. Rastas šukes galima datuoti XVIII a. pabaiga–XX a. pradžia.

SURVEY EXPLORATIONS IN ANYKŠČIAI, SINAGOGOS STREET 1 AND ŠALTUPIO STREET 4

In 2003 UKM explored the gaspipe line in Anykščiai old town, Sinagogos street 1 and Šaltupio street 4. The area of 42 m^2 was explored. In the whole area the cultural layer of unclear thickness was detected. While digging the trench, the upper 0.8–0.65 m thick part of it was dug off. During the investigations, 227 sherds of wheelmade pots, 7 fragments of handmade tiles and 2 sherds of glass vessels were detected. The artefacts are dated to the end of the 18th century – the beginning of the 20th century.

ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI UTENOJE, KAUNO GATVĖJE

Dalius RIBOKAS

2003 m. UKM vykdė žvalgomuosius tyrimus Utenos senamiestyje, Kauno g. Čia buvo kasamos tranšėjos lietaus vandens kanalizacijai. Visoje trasoje viršuje buvo 0,1 m storio asfaltas. Ten, kur nebuvo perkasimų, po asfaltu buvo 0,15 m storio akmenų grindinys. Perkasimų vietose po asfaltu buvo 0,1–0,2 m storio supiltos skaldos sluoksnis.

Nuo tranšėjos dalies pradžios senamiestyje, 69,5 m ilgio atkarpoje, po asfaltu ir skal-

da buvo pilka žemė su žvyru. Tai dar kartą perkastas XX a. iškasos užpylimas. Tranšėjos dugne, 2 m gylyje, jis nesibaigė. Kasant nieko nerasta.

Nuo Kauno g. 23 ŠR krašto iki Kauno g. 25, 5,5 m ilgio atkarpoje po asfaltu ir skalda buvo juoda žemė su smėliu ir mūro griuvenomis. Tai XX a. perkasimas. Tranšėjos dugne, 2 m gylyje, jis nesibaigė.

Nuo Kauno g. 25 iki Kauno g. 27 ŠR sienos, 42 m ilgio atkarpoje, po asfaltu ir grindiniu buvo plonėjantis nuo 0,55 m iki 0,35 m ŠR kryptimi gelsvo smėlio sluoksnis. 0,8–0,6 m gylyje pasiektas kultūrinis sluoksnis – juoda žemė su medienos atliekomis, žabais, kaulais ir šukėmis. Kultūrinio sluoksnio storis buvo 1,2 m. 2–1,8 m gylyje pasiektos upelio sąnašos – pilkas smėlis su akmenukais. Toliau iki tranšėjos pabaigos po kultūriniu sluoksniu buvo nejudintas gelsvas smėlis su moliu. Ties gyvenamuoju namu Kauno g. 25 rasta 10 žiestų puodų šukių, o ties 27 – 19 žiestų puodų šukių ir stiklinio indo šukė.

Nuo gyvenamojo namo Kauno g. 27 ŠR sienos iki gyvenamojo namo Kauno g. 29 po asfaltu ir skalda 9 m ilgio atkarpoje buvo juoda žemė su smėliu ir mūro griuvenomis. Tai XX a. perkasimas. Tranšėjos dugne, 1,9 m gylyje, jis nesibaigė. Ties gyvenamuoju namu Kauno g. 29 po asfaltu ir skalda buvo 0,25 m storio supilto gelsvo smėlio sluoksnis. 0,5 m gylyje prasidėjo juoda žemė su smėliu ir mūro griuvenomis. Tranšėjos dugne, 1,85–1,8 m gylyje, jis nesibaigė. Ties šiuo namu rasta 17 žiestų puodų šukių.

Nuo šio namo ŠR sienos iki AB „Utenos spaustuvė“ pastato (Kauno g. 33) po asfaltu ir skalda 7,5 m ilgio atkarpoje buvo 0,25 m storio supilto gelsvo smėlio sluoksnis. 0,55 m gylyje prasidėjo juoda žemė su smėliu ir mūro griuvenomis. Tai XX a. perkasimas. Tranšėjos dugne, 1,8 m gylyje, jis nesibaigė.

Nuo spaustuvės pastato PV sienos iki jo vidurio, 14,5 m ilgio atkarpoje, po asfaltu ir skalda 0,25 m gylyje buvo pasiekta juoda žemė su smėliu ir mūro griuvenomis. Tai XX a. perkasimas. Jis baigėsi tranšėjos dugne, 1,5 m gylyje. Šiame gylyje prasidėjo nejudintas gelsvas smėlis su moliu. 18,5 m ilgio atkarpoje nuo spaustuvės pastato vidurio iki gyvenamojo namo Kauno g. 35 po asfaltu ir grindiniu buvo 0,25 m storio supilto gelsvo smėlio sluoksnis. 0,5 m gylyje pasiektas plonėjantis ŠR kryptimi kultūrinis sluoksnis. Šioje atkarpoje jis suplonėjo nuo 0,75 m iki 0,4 m. 1,25–0,9 m gylyje pasiektas nejudintas gelsvas smėlis su moliu. Ties spaustuvės pastatu rasta 41 žiesto puodo šukė.

Nuo gyvenamojo namo Kauno g. 35 iki tranšėjos pabaigos, 8 m ilgio atkarpoje, po asfaltu ir grindiniu buvo 0,25 m storio supilto gelsvo smėlio sluoksnis. 0,5 m gylyje prasidėjo kultūrinis sluoksnis. Jo storis buvo 0,4 m. 0,9 m gylyje prasidėjo nejudintas gelsvas smėlis su moliu. Šalia šio namo rastos 27 žiestų puodų šukės ir 2 stiklinių indų šukės.

Magistralinėje trasoje ištirtas 277,5 m^2 plotas. Kultūrinis sluoksnis buvo 110,25 m^2 plote.

Nuo magistralinės trasos kastos šešios atšakos: Kauno g. 16 (dvi), 27, 29 ir Maironio g. 1. Bendras jų plotas – 45,5 m^2. Kultūrinis sluoksnis buvo tik atšakos Kauno g. 27 pradžioje, 0,2 m^2 plote. Kitur Kauno gatvės atšakose kultūrinis sluoksnis buvo sunaikintas XX a. perkasimų. Kauno g. 16 rastos 23 žiestų puodų šukės, po vieną lipdyto koklio ir stiklinio indo šukę. Kauno g. 27 – 15 žiestų

puodų šukių, Kauno g. 29 – 18 žiestų puodų šukių ir stiklinio indo šukė.

Atšakoje Maironio g. 1 po asfaltu ir skalda buvo pilka žemė su žvyru. Tai dar kartą perkastas XX a. iškasos užpylimas. Tranšėjos dugne, 1 m gylyje, jis nesibaigė.

Iš viso Kauno g. ištirtas 323 m^2 plotas. Kultūrinis sluoksnis buvo 110,45 m^2 plote. Pagal rastas šukes jį galima datuoti XVI a. pradžia–XX a. pradžia.

SURVEY EXPLORATIONS IN UTENA OLD TOWN, IN KAUNO STREET

In 2003 UKM investigated the rainwater sewerage lines in Utena old town, in Kauno street. The area of 323 m^2 was explored. In the area of 110.45 m^2 the cultural layer dated to the beginning of the 16th century – the beginning of the 20th century was found. During the explorations 170 sherds of wheelmade pots, 6 sherds of glass vessels and a fragment of a handmade tile were detected.

TYRINĖJIMAI VILNIUJE, MAIRONIO G. 2

Saulius SARCEVIČIUS

2003 m. birželio–rugpjūčio mėn. buvo atliekami archeologiniai tyrinėjimai Vilniuje, Maironio g. 2. Numatomoje užstatyti teritorijoje, kuri apėmė apie 800 m^2 plotą, pradžioje buvo atlikti žvalgomieji, o vėliau – plačios apimties archeologiniai tyrimai. Žvalgomųjų tyrimų metu buvo iškasti 8 šurfai (tirtas bendras 32 m^2 plotas). Plačios apimties archeologinių tyrimų metu papildomai ištirtas 411 m^2 dydžio plotas, kuris tyrimų metu buvo suskaidytas į smulkesnius plotelius (1–7). Tyrimų metu perkasimų nesuardytose vietose buvo užfiksuotas 1,8–1,7 m storio kultūrinis sluoksnis, kuris datuotinas XIV a. pabaiga–XX a. Viršutinis, apie 0,6 m storio, kultūrinis sluoksnis susiformavo XIX a. pabaigoje–XX a. Reikia pastebėti, kad, palyginti su Vilniaus senamiesčio archeologiniais duomenimis, pastarasis sklypas nepasižymėjo radinių gausa. Tai gana keista žinant, kad ši teritorija yra visai netoli buvusios Žemutinės pilies. Šį faktą galima būtų paaiškinti tuo, kad pagal istorinius duomenis tiriama posesija priklausė (nuo XV a. ?) bernardinams. Vienuoliai, panašu, pagrindines statybas koncentruodami dabartinio vienuolyno bei bažnyčios teritorijoje, kokių nors didesnių užstatymų savo sklypo Š ribose, kur ir buvo atliekami tyrimai, nevykdė.

Archeologinė tyrimų medžiaga rodo, kad virš įžemio susiformavęs sluoksnis, kurio storis neviršija 0,2 m, chronologiškai nėra vienalytis. Apatinis jo horizontas pagal keramiką bei kitus radinius datuotinas XIV a. pabaiga–XV a. viduriu, viršutinis sluoksnio horizontas – XV a.–XVI a. pradžia Apatiniame sluoksnio horizonte rasta Jogailos, Vytauto laikų monetų. Paminėtina pirmą kartą Lietuvos teritorijoje rasta Moldavijos valdovo Aleksandro I (1400–1432 m.) moneta – sidabrinis pusgrašis. Įžemyje išryškėję statinių kontūrai rodytų, jog tuo metu čia buvęs medinis užstatymas, tačiau nelabai intensyvus. Pagal išlikusius įžemyje kontūrus pavyko nustatyti vieno statinio ilgį – 9,4 m (plotas 7). Pastatas buvo orientuotas P–Š kryptimi, jo apatinis sienojas buvo įkastas į žemę. Patalpos ŠV dalyje, šalia V sienos, buvo fiksuojamas netaisyklingo kvadrato formos, 2,7x2,6 m dydžio bei 0,4 m gylio įkasimas. Chronologiškai to paties laikotarpio, panašios formos įkasimai rasti